

Vi bygger relationer och blir starkare tillsammans - konferens till sjöss för familjehemsföräldrar

Går det att ha ambitionen att en 24-timmras kryssning ska leda till att 44 deltagare som knappt känner varandra skriver i hop en slags värdegrund för familjehemsvården utifrån familjehemsföräldrarnas perspektiv? Sofi Eklund och jag siktade mot stjärnorna när vi började prata om årets konferens för familjehemsföräldrar och enades om att det var helt okej om vi nådde ungefär till grantopparna, för att använda ännu en klyscha så vet vi att "Rom inte byggdes på en dag."

Vi utgick från det här när det diskuterades vad vi ville uppnå med årets konferens: Det är en turbulent tid för den svenska familjehemsvården där den stora mängd ensamkommande barn har överraskat både politiker och myndigheter, det är uppenbart att socialtjänsten är i kris och hur vissa personer verkar använda det här kaoset till att tjäna stora pengar. De som har åtminstone något års erfarenhet av familjehemsvården och ser lite längre än sitt eget perspektiv vet att det funnits problem länge.

Ett av det största hindret inom familjehemsvården är att så många verkar ha glömt bort att vi egentligen arbetar för samma sak: Vi vill hjälpa de barn och unga som lever i svåra livssituationer, det är omsorgen om barnen som är den stora gemensamma nämnaren. Vissa människor som arbetar inom familjehemsvården (både uppdragsgivare och familjehem) fastnar i "hos oss har vi det i alla fall bra" och stänger av sina öron och kniper i hop ögonen för att inte se när det kommer fram att det finns familjehem som har urusla ekonomiska villkor och det finns uppdragsgivare (både socialtjänsten och privat konsultstött familjehemsvård) som bara verkar vara ett namn på ett papper och knappt synliga i verkligheten när det behövs dvs kontaktbar för samtal eller mail och de besök i familjehemmet som de borde göra. Det finns vissa privata organisationer med konsultstött familjehemsvård som förflyttar barnet vidare till något annat familjehem inom organisationen om det ursprungliga familjehemmet ansetts "jobbiga" då de bett om hjälp och det finns vissa socialtjänster som ser det placerade barnet som ett "projekt" där barnet anses lagat när han/hon mår tillräckligt bra och tvingas bryta all kontakt med familjehemmet för att flytta hem till sin ursprungsfamilj, eller att barnet som knappt träffat sina biologiska föräldrar ska tillbaka till ursprungsfamiljen för att hålla biologiska föräldrarna nyktra/drogfria. Ska det verkligen få vara så att det finns en rädsla från familjehem när det gäller att be om hjälp med ett besvärligt barn, avlastningen eller den ekonomiska situationen? Är inte det en uppdragsgivares ansvar att finnas till hjälp när det behövs? Och det är väl en självklarhet att vi är människor och inte maskiner som ska kunna allt? Borde inte det vara viktigare att det placerade barnen får behålla den familj som de anknutit till i stället för att utsättas för ännu en separation?

Det finns en fara i att familjehemsföräldrar fastnar i skitsnack på Facebook eller i någon liten grupp av likasinnade där det letas efter någon att skuldbelägga, eftersom det blir bättre lösningar genom att försöka förstå orsaker innan det sätts en värdering. När något ska förändras så behöver vi inse att vi bara kan utgå från oss själva och ta ansvar för hur vi själva beter oss, eftersom vårt beteende påverkar andra människors beteende. I stället för att socialsekreterare kämpar på sitt håll för att få bättre arbetsförhållanden och att familjehemsföräldrar som kämpar på sitt håll om att få bättre resurser, så borde vi bli motiverade till att skapa bättre förutsättningar för en bra familjehemsvård tillsammans eftersom vi som sagt har det viktigaste gemensamt: Omsorgen av barn som har det svårt. Det finns väldigt bra privata konsultstödda organisationer för familjehemsvård och det finns socialtjänster som verkligen får till ett fantastiskt samarbete med sina familjehem, för att få till en förbättring behöver vi tänka salutogent och det betyder att lära oss från när det fungerar bra och arbeta vidare utifrån det.

Årets konferens för familjehem som gick av stapeln 17 - 18 mars hade undertiteln: "**Vi bygger relationer och blir starkare tillsammans.**" Den arrangerades av oss två "löshästar": Sofi Eklund som är familjehemsmamma i Borlänge stod för allt det logistiska förarbetet med bokningar av hytter, mat och föreläsningssal. På båten var det jag; Eva-Lena Edholm som stod för föreläsningar och som "moderator" vid diskussioner.

Föreläsningen under första kvällen hade rubriken **”Det behövs mer än stora hjärtan för att bedriva familjehemsvård”** och ville ge en bild av den komplicerade verklighet som det kan innebära att vara familjehem, även om uppdragsgivarna gärna vill påstå att det bara räcker med stora hjärtan och att det inte räknas som ett arbete att vara familjehem, eftersom uppdraget går ut på att barnet ska vara en del i en familj och familjen inte är en institution. När uppdragsgivaren säger att det räcker med ett stort hjärta ger det en bild av att det borde vara ett ”kall” att ta hand om barn som haft det svårt, vissa anser nog att det borde göras gratis och utan avlastning. Men det som politiker och socialtjänsten behöver förstå är att om de vill ha en familjehemsvård som har en hög kvalitet och inte innebär ”förvaring av barn”, behöver den uppdateras till dagens samhälle och de förutsättningar som finns nu.

I de flesta familjer har båda föräldrarna utbildning och jobb, när de gör valet att bli familjehem så innebär det oftast att en av de vuxna (i de flesta fall kvinnan) behöver vara hemma på heltid med de placerade barnen och tar därmed ett steg bort från det sociala skyddsnätet som vi tar för givet i Sverige; Ingen tjänstepension, ingen semesterersättning, ingen reglerad arbetstid, ingen A-kassa och ingen sjukförsäkring från arbetsgivaren. Det innebär i praktiken att arvodet också ska täcka privat pensionsparande och att familjen ska kunna spara i hop till en rimlig buffert av pengar som kan användas vid tiden mellan uppdragen = arbetslöshet eller om den vuxne blir allvarligt sjuk eller skadad. På föreläsningen hade ingen av deltagarna någonsin haft en uppdragsgivare som resonerat kring det här när det skulle diskuteras arvode. Ska det verkligen få vara de här villkoren i Sverige år 2016? Det borde vara dags att politiker inser att det inte är någon motsättning mellan trygghet för familjen och engagemang för barn som har det svårt.

Som familjehemsförälder ses det som en självklarhet att du ska bygga upp en fungerande relation med barnets biologiska nätverk och personal från din uppdragsgivare. Hur galet du än tycker att de betar sig så behöver du alltid kunna sätta dina egna känslor åt sidan och samarbeta - för det placerade barnets skull. Som familjehemsförälder behöver du bygga upp en ömsesidig relation med barnet, helst ska du få barnet så tryggt att han/hon kan bygga en anknytning. Du ska alltså göra en stor känslomässig investering samtidigt som du ska vara beredd på att det kan ske en separation från barnet när som helst. Barnet är bara till låns och familjehemsföräldrar står utan beslutanderätt kring det placerade barnet och är i praktiken utlämnad till socialnämnden och de biologiska föräldrarna godtycke.

Som familjehemsförälder kan du känna dig inträngd i en ansvarsfälla, det är när du känner att dina biologiska barnen utsätts för komplicerade situationer på grund av att ni som föräldrarna valt att bli familjehem, men att du samtidigt känner att ni inte kan svika det placerade barnet och avbryta placeringen. Det kan också hända att ni vuxna i familjehemmet fastnar i ett mönster där vardagen bara består av att tillgodose barnens behov och tiden till egen vuxentid inte längre existerar. Ni blir förvandlade till det företagagliknande ”Familjen AB” och tappar bort kärleken samt både de egna och gemensamma drömmarna. Som familjehem förlorar du oftast din frihet...

Det härligaste skulle väl vara om ALLA som arbetar inom familjehemsvården hade stora hjärtan! Det skulle innebära att det fanns en större förståelse för att vi alla har olika perspektiv och att vi öppnar både ögon och öron för att det finns de familjehem som har riktigt dåliga förutsättningar och att vi behöver hjälpas åt för att det ska bli bättre. Vi behöver återinföra ett solidariskt tänkande och ha ambitionen att alla familjehem i Sverige ska få rimlig ekonomisk ersättning, avlastning om de behöver det, utbildning, handledning och kompetensutveckling. Det stora hjärtat skulle innebära att vi skulle känna mer omsorg om varandras välmående, eftersom det såklart påverkar det placerade barnet hur de vuxna mår. Politiker med stora hjärtan ser se till att socialtjänsten får bättre arbetsförhållanden och resurser, så att de i sin tur kan ge familjehemsföräldrar de resurser som de behöver och släpper sitt ensidiga fokus på ekonomin utan att myndigheterna ser till att det sociala skyddsnätet också är en självklarhet för familjehemmen. När uppdragsgivarna har stora hjärtan är de måna om familjehemsföräldrarnas välmående, eftersom de förstått att det påverkar det placerade barnen. Det ska vara lika självklart att familjehemsföräldrar behöver tid för återhämtning precis som alla andra människor och att uppdragsgivarna ska ställa frågorna: ”Hur kan vi hjälpa er

att få plats för återhämtning?" "Hur ska vi kunna hjälpa er att få plats för er relation som vuxna? Eftersom vi vet att det är viktigt med egen vuxentid för att förebygga att ni blir Familjen AB"

Med ett stort hjärta skulle det vara självklart att alla vi vuxna som är runt barnet kan samarbeta, då menar jag; uppdragsgivarna, familjehemsföräldrar, lärare och barnets biologiska nätverk samarbetar. Det är tillsammans vi kan få till det bästa resultatet för det placerade barnet.

På konferensen hade deltagarna olika förutsättningar; vissa var erfarna familjehem med mycket teoretisk kunskap medan andra var nybörjare, endel kände varandra sen förut men de flesta kände bara igen varandras namn från Facebook. Tiden var dessutom starkt begränsad; tre timmar på onsdagskvällen innan kvällen avslutades med en fantastiskt god gemensam middag och tre timmar på torsdag förmiddag före det var dags att äta av den stora lunchbuffén. Vi gjorde en liknade konferensresa förra året och vid den utvärderingen märkte vi att det fanns ett sug efter att få prata med likasinnade. På torsdagen användes tiden till diskussion i den stora gruppen och därefter delades deltagarna in i åtta stycken smågrupper utifrån åldrarna på de barn de hade placerade och de fick välja varsitt ämne att prata om med utgångspunkt från "Hur ser den aktuella situationen ut?" "Hur skulle vi önska att det var?" och sedan utforska vilka hinder och resurser som finns för att nå det önskade tillståndet.

Resan var ingen mötesplats för att fatta beslut utan det var ett forum för reflektion. Vi hade inte förutsättningarna att inte hitta perfekta lösningar för familjehemsvården under sammanlagt sex timmars effektiv konferenstid, men förhoppningen är att både föreläsningen och diskussioner har väckt tankar och kanske en motivation till att hitta en förbättring så att vi så småningom kan skriva en gemensam värdegrund.

Det viktigaste målet uppnådde vi; Det byggdes många nya vänskapsrelationer och gruppkänslan stärktes. Det finns många stolta familjehemsföräldrar i Sverige nu som visar att de ger möjligheter.

Eva-Lena Edholm fd. familjehemsamma och numera föreläsare.

Ps. Konferens för familjehemsföräldrar till sjöss återkommer nästan år, Sofi och jag har fått väldigt fin respons från majoriteten av deltagarna och känner oss motiverade till att fortsätta engagera oss.

För information hör av dig till: info@evalenaedholm.se